

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

монографія. [Електронне видання] / колектив авт. : Дічек Н. П., Саух П. Ю., Євтух М. Б., Бойченко М. І., Антонєць Н. Б., Загородня А. А., Шевченко С. М. ; за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. Н. П. Дічек. Київ : Педагогічна думка, 2022. 507 с.

2. Клустер Д. Що таке критичне мислення? Психологія. 2012. № 29. С. 3-8.

3. Як розвивати критичне мислення в учнів. Нова українська школа. 2017. URL : <https://nus.org.ua/articles/krytychne-myslennya-2/>

ДРАГОНЕНКО Анна Олександрівна

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ У МЕЖАХ ВИВЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

Сучасний етап розвитку юридичної освіти в Україні характеризується необхідністю формування нового типу правника, здатного не лише механічно застосовувати норми кримінального законодавства, а й аналізувати правові явища, оцінювати докази, виявляти суперечності у правозастосуванні та формувати самостійні юридичні висновки. У таких умовах критичне мислення стає одним із ключових елементів професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері кримінального права.

Кримінально-правові дисципліни мають особливе значення у формуванні аналітичних здібностей студентів, оскільки саме в межах цих дисциплін здійснюється оцінка суспільно небезпечних діянь, тлумачення кримінально-правових норм, аналіз судової практики та визначення меж кримінальної відповідальності. Критичне мислення дозволяє уникати формалізму у правозастосуванні, сприяє розвитку юридичної аргументації та забезпечує дотримання принципів законності, справедливості й верховенства права.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що сучасна система юридичної освіти дедалі більше орієнтується на компетентнісний підхід, який передбачає не лише засвоєння теоретичних знань, а й формування практичних навичок аналізу, оцінки та аргументації. Критичне мислення визначається як здатність особи аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність, перевіряти аргументи та формувати обґрунтовані висновки.

У сфері кримінального права відсутність критичного мислення може призводити до помилкової кваліфікації кримінальних правопорушень, неправильного тлумачення кримінально-правових норм, необґрунтованого обвинувального акту та порушення прав людини. Саме тому формування критичного мислення є необхідною умовою підготовки сучасного юриста, слідчого, прокурора, адвоката та судді.

Крім того, розвиток цифрових технологій, поширення штучного інтелекту та зростання інформаційного навантаження потребують від майбутніх правників здатності критично оцінювати джерела інформації та перевіряти достовірність правових позицій. У науковій літературі наголошується, що критичне мислення полягає у прийнятті ретельно обміркованих та незалежних рішень, заснованих на раціональному аналізі фактів.

Проблематика розвитку аналітичного мислення та юридичної аргументації неодноразово ставала предметом дослідження відомих учених у сфері кримінального права та криміналістики.

Так, професор Людмила Кривоченко у своїх працях приділяла значну увагу проблемам класифікації злочинів, поняттю кримінальної відповідальності та правильному тлумаченню кримінально-правових норм. Її науковий підхід ґрунтувався на необхідності глибокого аналізу юридичних фактів і системного підходу до оцінки кримінально-правових явищ [1].

Важливе значення для розвитку критичного мислення мають праці Віталія Лукашевича, який досліджував пізнавальну діяльність слідчого, криміналістичне моделювання та методологію доказування у кримінальному процесі. Науковець наголошував на необхідності розвитку логічного аналізу, професійного мислення та здатності оцінювати інформацію у процесі розслідування кримінальних правопорушень [2].

Суттєвий внесок у розвиток сучасної правничої методології зробив Станіслав Шевчук, який у своїх роботах акцентував увагу на принципі верховенства права, судовому тлумаченні норм та ролі юридичної аргументації у правозастосуванні. Його підхід демонструє важливість критичного аналізу правових позицій судів та необхідність відходу від суто формального розуміння закону [3].

Критичне мислення у межах кримінально-правових дисциплін слід розглядати як інтелектуальну здатність майбутнього юриста здійснювати всебічний аналіз правових ситуацій, оцінювати докази, виявляти логічні суперечності та формувати аргументовані висновки на основі закону та судової практики.

Особливістю кримінального права є те, що будь-яке рішення у сфері кримінальної юстиції безпосередньо впливає на права, свободи та законні інтереси людини. Саме тому формальний підхід до вивчення кримінально-правових дисциплін є неприпустимим. Здобувач вищої освіти повинен не лише знати диспозиції та санкції статей Кримінального кодексу України, а й розуміти їх зміст, мету та практичне значення.

Формування критичного мислення у процесі вивчення кримінального права здійснюється через: аналіз практичних кейсів; розв'язання юридичних ситуацій; дослідження судової практики Верховного Суду; проведення наукових дискусій; порівняльний аналіз кримінального законодавства; моделювання слідчих та судових ситуацій.

Особливе значення має кейс-метод, який дозволяє студентам самостійно визначати ознаки складу кримінального правопорушення, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та здійснювати кримінально-правову кваліфікацію діяння. Такий підхід сприяє розвитку аналітичного мислення та професійної самостійності.

Не менш важливою є робота із судовою практикою. Аналіз рішень Верховного Суду дозволяє студентам виявляти проблеми тлумачення кримінального закону, оцінювати різні правові позиції та формувати власну аргументацію. Саме критичне осмислення судових рішень допомагає уникати шаблонного підходу у правозастосуванні.

У сучасних умовах особливого значення набуває критичний аналіз цифрових доказів, інформації з відкритих джерел та результатів використання штучного інтелекту у сфері кримінальної юстиції. Науковці наголошують, що автоматизовані системи прийняття рішень не можуть повністю замінити людське критичне мислення, оскільки алгоритми не завжди здатні враховувати етичні та правові аспекти конкретної ситуації.

Отже, критичне мислення є невід'ємним елементом професійної підготовки фахівців у сфері кримінального права. Воно забезпечує здатність майбутніх правників здійснювати глибокий аналіз кримінально-правових явищ, правильно тлумачити норми права, оцінювати докази та формувати обґрунтовані юридичні висновки.

Дослідження показало, що розвиток критичного мислення у межах кримінально-правових дисциплін сприяє: підвищенню якості юридичної освіти; формуванню професійної правосвідомості; розвитку навичок аргументації; зниженню ризику судових помилок; забезпеченню принципів законності та справедливості.

Встановлено, що ефективне формування критичного мислення можливе за умови активного використання кейс-методу, аналізу судової практики, наукових дискусій та проблемно-орієнтованого навчання.

У сучасних умовах реформування системи кримінальної юстиції та цифровізації правової сфери значення критичного мислення постійно зростає, оскільки саме воно дозволяє правнику залишатися незалежним, об'єктивним та професійно компетентним суб'єктом правозастосування.

Список використаних джерел:

1. Кривоченко Л. М. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості у Кримінальному кодексі України / Л. М. Кривоченко. К. : Юрінком Інтер, 2010. 120 с.
2. Лукашевич В.Г., Калюга К. В. Мистецтво здобувати і використовувати початкову інформацію про особу злочинця: від моделювання зовнішнього

вигляду та психологічних властивостей до висування і розробки криміналістичних версій щодо кола осіб, причетних до злочину : монографія / під. наук. ред. В. Г. Лукашевича. Запоріжжя : Дніпровський металург, 2012. 352 с.

3. Шевчук С.В. Верховенство права. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; редкол. В. Я. Тацій [та ін.]. Харків : Право, 2017. Т. 3. Загальна теорія права. С. 27-31.

Ду Цзіні

ПЕРСПЕКТИВНЕ МИСЛЕННЯ В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ: ЯК ВІЗУАЛЬНЕ СПРИЙНЯТТЯ ФОРМУЄ ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗДОБУВАЧА

Анотація

У статті розглядається роль перспективного мислення у формуванні творчого потенціалу здобувачів мистецьких спеціальностей. На основі матеріалів міжнародного стажування (10 квітня – 10 червня 2026 р.) та методики проф. Збарська Ольга запропоновано чотири практичні вправи для використання в освітньому процесі. Кожна вправа містить мету, матеріали, тривалість, покрокову інструкцію та критерії оцінювання.

Ключові слова: перспективне мислення, візуальне сприйняття, творчий потенціал, мистецька освіта, критичне мислення, креативність.

Вступ

Сучасна мистецька освіта стикається з подвійним викликом: з одного боку, необхідно навчити студентів технічних навичок малювання, живопису, композиції; з іншого – сформувати їхню здатність до критичного мислення, гнучкості, відкритості до нового.

Під час міжнародного стажування «Критичне мислення в академічному середовищі: від теорії до практики» особливу увагу було приділено поняттю «перспективне мислення» (perspective taking).

Як наголосила запрошений експерт Deborah (лекція 22 травня 2026 р.), перспективне мислення – це не обов'язково згода з чужою точкою зору, а здатність побачити ситуацію очима іншої людини. Для митця ця здатність є професійно необхідною: художник постійно ставить себе на місце глядача, моделює різні кути зору, передбачає емоційний вплив своєї роботи.

Мета даної статті – запропонувати викладачам мистецьких дисциплін чотири практичні вправи для розвитку перспективного мислення, які можна безпосередньо використовувати в аудиторії.

Vasyl Demchyna Project management of the implementation of intelligent transport systems for the safe regulation of logistics flows	Демчина Василь Управління проєктами впровадження інтелектуальних транспортних систем для безпечного регулювання логістичних потоків	86
Iryna Dorozh Formation of critical thinking of primary school students through personally oriented learning technologies	Дорож Ірина Формування критичного мислення здобувачів початкової освіти засобами особистісно орієнтованих технологій навчання	90
Anna Drahonenko Critical thinking within the study of criminal law disciplines	Драгоненко Анна Критичне мислення у межах вивчення кримінально-правових дисциплін	94
Du Jingyi Forward thinking in art education: how visual perception shapes the creative potential of the student	Ду Цзіні Перспективне мислення в мистецькій освіті: як візуальне сприйняття формує творчий потенціал здобувача	97
Svitlana Dubenko Analytical approaches to assessing the risks of Ukraine's energy security in the context of systemic threats	Дубенко Світлана Аналітичні підходи до оцінки ризиків енергетичної безпеки України в умовах системних загроз	100
Mykola Dubinka Critical thinking as an educational outcome and professional guideline for the activities of a teacher at a higher education institution	Дубінка Микола Критичне мислення як освітній результат і професійний орієнтир діяльності викладача закладу вищої освіти	103
Mykyta Zhurenko Critical thinking as an important component of the digital competence of future computer science teachers	Журенко Микита Критичне мислення як вагомий складник цифрової компетентності майбутніх учителів інформатики	107
Olena Zabolotnia Developing critical thinking among teachers and students of a scientific lyceum	Заболотня Олена Розвиток критичного мислення вчителів та учнів наукового ліцею	110
Olha Zakurdaieva, Yuliia Lakhmotova Neuropedagogical Strategies for Developing Critical Thinking in	Закурдаєва Ольга, Лахмотова Юлія Нейропедагогічні стратегії розвитку критичного	113